

Soňa Hoffmannová: Hubert Gordon Schauer a krize národní identity

Bakalářská práce, Ústav politologie TT UK

Oponentský posudek

Osmadesátá léta 19. století jsou pokládána za počátek fundamentální duchovní i politické proměny české společnosti, která vycházela především z aktivit mladší intelektuální generace. Jedním z nejsilnějších signálů počínající revize národního programu (vedle například rukopisných sporů aj.) byl kontroverzní článek mladého kritika a publicisty Huberta Gordona Schauera „Naše dvě otázky“ publikovaný v prvním čísle realistického týdeníku *Čas* v prosinci 1886, jenž vyvolal vlnu rozhořčených polemických reakcí. Bakalářská práce Soňa Hoffmannové představuje jeden z interpretačních návrhů k této události a k Schauerovi jako významné osobnosti českých intelektuálních dějin.

Předností práce je především hledání adekvátních kontextů, v nichž lze Schauerův text vyložit, ať již je to kontext životopisný (rodina, české a německé vzdělání, národnostně smíšené prostředí Litomyšle), proměny politické scény 80. let 19. století, týdeník *Čas* a stav české žurnalistiky, myšlenkové proudy 19. století, vztah Schauera k Masarykovi a k české umělecké moderně apod. Předkladatelka vychází z četné odborné literatury (především z monografie *Hubert Gordon Schauer (1862-1892): žurnalista, kritik a inspirátor* Jindřicha Růžičky, dále odkazuje na základní práce Otto Urbana a Zdenka Šolheho o české politice a české společnosti 19. století, Martina Sekery o české žurnalistice, Jaroslava Opata o T. G. M. a další). Schauer byl osobností pohybující se mezi obory – studoval práva, ale jeho zájem poutaly jazyky, literatura, filozofie i národohospodářství, proto je ocenění hodné, že Hoffmannová rovněž přihlíží k pracím literárních historiků (Jiřího Brabce), či filozofů (Josefa Zmra či Ivo Třešter). Předkladatelka ovšem vychází i z primární literatury, zejména ze soudobých novinových a časopiseckých článků a ze vzpomínek Jana Herbera, F. V. Krejčího, T. G. Masaryka atd. Schauerovy texty jsou zahrnuty v menší míře, vedle „Našich dvou otázek“ autorka čerpá z několika osobních dopisů a ze studie o pesimismu. Toto omezení je ovšem dáno zaměřením práce na Schauerův úvodník. Přímě je citováno jen z některých článků z prvního ročníku *Času* a není zřejmé, nakolik autorka opravdu čerpala z oblasí Našich dvou otázek v *Národních listech* či *Hlasě národa*, nebo zda na ně odkazuje jen prostřednictvím sekundární literatury. Velmi dobře zpracovaná je zejména kapitola o české žurnalistice či část o názorové distanci mezi redakčním okruhem *Času* a Schauerem. Zde je možné podotknout, že Schauer sice nebyl součástí realistického politického hnutí, ve svých čtených literárně kritických a estetických pracích však požadoval vztah národní literatury ke skutečnosti a prosazoval realismus jako moderní umělecké hnutí, vztah k realismu a pojem realismu jsou tedy komplikovanější. Předkladatelka výstižně odlišuje emocionální přístup k národní otázce u starší generace a racionálně analytický, kritický a skeptický postoj Schauerův či Masarykův. Ukazuje jednak na radikálnost a jistou nečasovost Schauerových otázek a zároveň na význam jeho tazání po smyslu národní existence pro vytěnění dalších alternativních cest české společnosti. Upozorňuje na Schauerovo zasazení českých dějin do dějin evropských a hledání svébytného národního úkolu v jejich rámci. V závěrečných posouzeních se dotýká aktualizací ve

20. století, nejznámější je samozřejmě projev o „nesamozřejmě národa“ Milana Kundery na IV. sjezdu Svazu československých spisovatelů v roce 1967.

Uroveň zpracování tématu vyhovuje požadavkům na bakalářskou práci, některé metodologické postupy a interpretační závěry by zasloužily další úvahy, které jsou již spíše nad rámec práce. Pro diskusi se nabízejí například tyto otázky: 1) Jaký je rozdíl mezi sekundární literaturou a pramenem? V čem se metodologicky liší například práce Martina Sekery *Podíl Gregora na rozvoji novinařství a politické publicistiky* a vzpomínky Jana Herberna? Dají se výpovědi a závěry těchto prací volně kombinovat? 2) V čem se liší dezinterpretace od interpretace? Proč označujete reakce na Schauerův úvodník v Čase za dezinterpretaci? Neimplikuje pojem dezinterpretace existenci nějaké „správné, objektivní interpretace“? 3) Několikrát se v práci objevuje tvrzení o Schauerově nadnárodnosti, můžete tento problém ještě jednou vysvětlit?

Závěrem lze konstatovat, že práce je zpracovaná pečlivě, má přehlednou strukturu, autorka se samostatně vyrovnala s názory dobovými i se závěry literatury předmětu, přesvědčivě zasadila interpretovaný text do několika kontextů. Rovněž po formální stránce práce splňuje potřebné požadavky, ku prospěchu by bývala ještě jedna jazyková korektura – opakují se tu některé pravopisné, gramatické i syntaktické prohřešky, problémy činí psaní *i/y* v psaní přivlastňovacích přídavných jmen (Schauerovi otázky, srovnání Schauerovi a Masarykovi koncepce aj.), a dokonce i ve shodě podmětu s přísudkem (smrt zanechala následky aj.), chybné jsou občas genitivní vazby, někdy vypadl podmět nebo je věta příliš šroubovaná.

Práce Šoní Hoffmannové splnila stanovený cíl a plně naplňuje veškeré požadavky na bakalářskou práci. Doporučuji ji proto k obhajobě a navrhuji hodnocení výborně – velmi dobře.

V Kladně, dne 10. září 2012

Oponentský posudek vypracovala
Mgr. Lucie Merhautová, Ph.D.
Masarykův ústav a Archiv AV ČR, v. v. i.

Lucie Merhautová
L. Merhautová